

Súčasná environmentálna filozofia

Steven Vogel – Why „nature“ has no place in environmental philosophy

Súhlasíte s Vogelovým tvrdením, že by sme mali opustiť pojem „príroda“ a koncepty s ním spojené?

Vogel vo svojom texte rozpracoval dva rôzne spôsoby¹, akými je možné vyložiť si pojem „príroda“. V prvom prípade je to celý fyzický svet, zahŕňajúci človeka a teda aj jeho činnosť. Druhý výklad je svet, od ktorého je človek nejakým spôsobom separovaný, teda doň nepatrí. Na základe dualizmu tohto slova nastáva problém ako a kam zaradiť človeka a jeho činnosť. Ľudia sa vyvinuli cez rovnaké biologické procesy, ako ostatné druhy a teda by sa nemalo ich správanie označovať za neprírodné (unnatural). Ak sú ľudia prírodní, tak aj ich činnosť by mala byť a nič, čo robíme by prírode ublížiť nemalo, jej ochrana je bezvýznamná. Ak však uznáme, že ľudia sú prírodní, no ich činnosť prírode škodí, tak tvrdíme, že ľudské produkty sú umelé. Tu však nastáva ďalší problém, a to, že nie všetky sú umelé (respirácia, defekácia, reprodukcia). Možno ich odlišovať na základe úmyselnosti a neúmyselnosti, no čo ak plánujeme deti? Preto do kategórie prírodných produktov človeka Vogel radí tie telesné a do umelých, produkty mysle. Tiež vraví, že človek nemôže ublížiť prírode, pretože je jej súčasťou, ale môže škodiť jednotlivým entitám v rámci prírody. Navrhuje vytvoriť postnaturálnu filozofiu z dôvodu, že dokázať pozorovaním, či človek je alebo nie je súčasťou prírody sa nedá, lebo by sme sa pred samotným pozorovaním museli rozhodnúť či ľudia sú časťou toho, čo sa bude pozorovať.

Z textu vyplýva, že kvôli dvojznačnosti pojmu príroda nevieme *čo* chrániť a *či* chrániť. Ja si však myslím, že ide o zbytočné slovičkárstvo, a ak človek je súčasťou prírody, čo nepochybne je, a ak aj jeho činnosť je prírodná, nesúhlasím s tým, že nie je čo chrániť, že je to nezmyselné. Skôr by som riešila to, v akom rozsahu činnosť človeka rešpektuje potreby, záujmy, limity sveta, ktorého sme časťou, no nie jedinou, ani nadradenou. Ľudskú činnosť by som nedelila na umelú a prírodnú, ale na nevyhnutnú pre existenciu, a vyplývajúcu

¹ Popisuje ešte aj tretie možné vysvetlenie, kde poníma prírodu ako flóru a faunu, biosféru, kam človek ide, ak chce byť „bližšie prírode“ a ani prvé, ani druhé vysvetlenie tu nie je aplikovateľné.

z pohodlnosti. Z veľkej miery práve táto druhá činnosť je nešetrná k životnému prostrediu, *aj a nielen* nášmu životnému prostrediu. Obmedzenie tejto činnosti by bolo prospešné pre nás aj pre ostatných v prírode. Môj názor je, že človek je tvor prírodný, jeho činnosť je prírodná, pochopiteľne sebecká, no ako tvor mysliaci, by mal vedieť odhadnúť rozumnú mieru využívania ostatných zložiek prírody. Chrániť prírodu pred nadmerným zneužívaním znamená chrániť sami seba. Opustiť pojem príroda považujem za nezmyselné, pretože je jedno ako je pomenovaný svet vôkol nás, svet, ktorého sme súčasťou, dôležité je ako sa k nemu správame, ako sa správame k sebe. Jeho ničenie je pílenie si konára pod nohami.

David Abram – Neviditeľný svet

Prečo Abram poukazuje na rôzne podoby neviditeľnosti s ktorými sa môžeme stretnúť? Ako sa stavia k možnosti poznať svet a veci v ňom? Vysvetlite prečo ne/súhlasíte s jeho postojom a argumentáciou.

Abram popisuje rôzne módy neviditeľnosti tohto sveta, a to svet za viditeľnými vecami, svet vnútri vecí a svet medzi viditeľným. Všetky formy neviditeľnosti sú spojené s hĺbkou (horizontálnou, vertikálnou a hĺbkou vnorenia). Všade na svete sa zoskupujú tieto tri formy a všade sú zoskupené odlišne, utvárajú jedinečnú moc určitého miesta. To si dokážu uvedomiť iba ľudia „materiálne vrastení do krajiny“. To, že sme tieto sily začali vnímať ako nadprirodzené, nedotknuteľné viedlo k tomu, že sme sami seba odlúčili od zeme, prestali sme sa s ňou stotožňovať, začali sme ju považovať iba za objekt, ktorý využívame a ničíme kvôli vlastným cieľom. To je, myslím, dôvod, prečo na tieto neviditeľnosti poukazuje.

Autor kladie dôraz na zmyslové vnímanie sveta, neviditeľné sily sa dajú iba cítiť, nikdy nie popísať. Môžu byť vzaté na vedomie, ale nedajú sa vymedziť myšlienkami, slovami. Tie sú iba prekážkou v skutočnom vnímaní zeme, krajiny a silami pôsobiacimi medzi jednotlivými zložkami. Ak chceme poznať svet, tak sa máme naučiť hovoriť spôsobom ladiacim s našimi zvieracími zmyslami a prizvať do našej reči späť duchov (oné neviditeľné sily), ktorých sme začali považovať za nespoznateľných zmyslami.

S postojom autora súhlasím, je pravda, že sme sa sami vyčlenili zo sveta, začali ho vnímať zvonku, len ako nástroj k plneniu vlastných sebeckých potrieb, mnohí prestali vnímať prírodu ako niečo výnimočné, plné života, vlastných zákonov. Svojím oddelením od tohto harmonického celku, kde je všetko so všetkým prepojené, všetko má svoj účel, sme začali

svojou činnosťou zapríčiňovať chaos a rozklad. Svojou snahou o „pokrok“, hladom po materiálne a videním seba ako vrchol tvorstva, sme zapríčinili narušenie všadeprítomnej symbiózy. Zabíjanie zvierat, ničenie biotopov, znečisťovanie pôd, vôd, vzduchu, je dôsledkom považovania prírody za niečo slúžiace špeciálne a výhradne nášmu pohodliu, niečo nám podriadené, menejcenné.

Miroslava Smolková, 450651